

“Azərbaycan” qəzetinin 277-ci nömrəsinin 1-ci səhifəsi

Cümə, 19 sentyabr 1919-cu il, nömrə 277

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 23 zihicətül-haram sənə 1337. 19 Eylül 1919 sənə.

Türk və islamla müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rubla, 2 aylığı 70 rubla, 3 aylığı 100 rubla. Bakı üçün 1 aylığı 35 rubla, 2 aylığı 60 rubla, 3 aylığı 90 rubla. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə oktyabr ayının 1-nədək heasb olunur. Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 5 rubla, axırncı səhifədə sətri 4 rubla, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rubla.

Kinoteatr “RENESSANS”

Tarqovı küçə, nömrə 11

Həmin sentyabr ayının 19-dan etibarən 1919-cu ildə “Prometey film” cəmiyyətinin məşhur tarixi şəkli göstəriləcəkdir. “Qladiyatorlar böyüyü”

Tarixi faciə 7 hissədə. Böyük səhnə tərtibi. Məşhur İtaliya Korolevskiy teatro artistləri başda Emilio Kapoççi iştirakı ilə. Minlərlə iştirak edənlər. Bu şəkil tarixi şəkillərin ən yaxşısıdır.

Elan: Bu yaxınlarda “Prometey film” cəmiyyətinin “Qara sürü” adlı şəkli baş rollarda Marjuxin [və] Lisenko olarək göstəriləcəkdir.

“Sülh mütarikəsinə almanlar tərəfindən Versalda qol çəkilməsi”

Sentyabrın 19-da məramnaməyə [proqram] əlavə olaraq Parisdən alınmış “Prometey film” cəmiyyətinin şəkli. Buraxanları “Pate qardaşları”. Bu şəkilə göstəriləcəkdir: Klemanso, Lloyd Corc, Vilson, Puankare [və] sairləri. Və Alman Cümhuriyyətinin nümayəndələri və sair bitərəf dövlətlər nümayəndələri göstəriləcəkdir. Bu şəkil ancaq “Renessans” kinoteatrosunda göstəriləcəkdir.

Məhərrəmül-həram ayı vürudu münasibətilə axırncı dəfə olaraq

“Leyli və Məcnun” operası HÖKUMƏT TEATROSUNDA AXŞAM TAMAŞASI

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Qardaşlarının Müdiriyyəti Cümə günü zihiccə ayının 23-ndə (sentyabrın 19-nda 1919-ncu ildə) məhərrəmül-həram ayı vürudu münasibətilə axırncı dəfə olaraq mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır Hacıbəyli qardaşları yazmış olduğu məşhur “Leyli və Məcnun” operası. Xor, balet və böyük musiqi orkestri. Biletlər imdidən teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 9-un yarısında.

T-246

SİRK “MODERN”

Cümə günü sentyabrın 19-nda 1919-cu ildə bütün təzə varid olmuş artist və artistkaların iştirakıyla mütəntən bir surətdə tamaşa olacaqdır.

Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş mübarizəsinin 83-ncü günüdür.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.
1-nci: ikinci mübarizə: Naməlum – Qırmızı Maska.

2-nci: Əhmədov – Djiovani.

3-ncü: Buyvolov – Makarov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

9061

ELAN

Bakı Şəhər İdarəsi şəhərin səhmdaran cəmiyyəti “Elektriçeskaya sila” ilə müvəqqəti olaraq bağlaşdığı şəraitin [şərtlərin] onuncu maddəsinə binaən [əsasən] ümuma elan edir ki, 1-ci ilin 2-nci hissəsinə, yəni 1919-cu ilin iyul, avqust və sentyabr aylarına elektrik energiyası tarifi saatına 1 manat 18 qəpik təyin olunmuşdur. Bu tarif iyul-sentyabr aylarının neft qiymətinin miqdarından hesab edilərək, pudu 3 manat 30 qəpikdən təyin olmuşdur.

Şəhər İdarəsi
T-258

ELAN

Maliyyə Nəzarəti bununla ümuma elan edir ki, Cümhuriyyət xəzinələrinin həpsində sentyabr ayının 14-dən Azərbaycan Cümhuriyyətinin xəzinələri ilə para bərat edilməsi [göndərilməsi] təyin olunur. Pullar xəzinələrə əlahiddə elan üzrə verilir. Pullar posta, teleqrafla bərat oluna bilər. Fəqət hər iki cəhətdə bərat haqqı göndərilən pulun miqdarından bir faiz olaraq alınır. Bundan əlavə, teleqrafla bərat olunanda teleqrafın və onun özünün

(kopyasının) qiyməti verilir. Pullar bərat ilə qəbul olunub, hesabi-cariyyəyə dəxi qeyd oluna bilər və bərat haqqı yuxarıda zikr olunduğu miqdarda qəbul olunur.

Maliyyə naziri:
Ə[liəğə] Həsənov.
T-259

ELAN

Bakı Şəhər İdarəsi bununla ümuma elan edir ki:

1) Bu gündən etibarən səhmdaran cəmiyyəti “Elektriçeski sila”ya təzə abonent olmaq üçün Şəhər İdarəsi tərəfindən icazə almaq lazım deyildir və elektrik işığı lazım olan müəssisələr, şəxslər şəhərin “Elektriçeski sila” cəmiyyəti ilə bağlaşdığı şəraitin 8-ci maddəsi – hansında denilir ki: “Cəmiyyət elektrik energiyasını ərzihal [ərizə] vermiş olan şəxslərə, təcili olanlara 2 ay müddətində, qeyrilərinə isə 12 həftə müddətində buraxılmalıdır” – mövcubincə “Elektriçeski sila” cəmiyyəti elektrik energiyası buraxılmaq üçün müraciət etməlidirlər və;

2) Səhmdaran cəmiyyəti “Elektriçeski sila”dan elektrik energiyası alan şəxslər fiyati axırıncı tarif üzrə verməlidirlər; tarifdən artıq və şotçik [sayğac] üçün şəraitdə [şərtlərdə] olmadığından alınmayır.

Şəhər İdarəsi

ELAN

Paroxod Səhmdaran [Səhmdarlar] Cəmiyyəti “Rus” bununla elan edir ki, sentyabr ayının 22-də saat 12-də 25-ci körpüdə “Mariya” paroxodu sənişinlər və yük ilə Astaraya və Ənzəliyə gedəcəkdir.

9061

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Posta və Teleqraf Nəzarətinin əmr-namələri

Əmrnamə 93

14 eylül 1919

Bakı Teleqraf Bürosu müdiri Abbas bəy Ağazadə və həmin büronun müdiri müavini Aslan bəy Mirzəyev bu ağustosun 20-dən ifa etdikləri vəzifə üstə təyin olunurlar: yəni, birincisi dəftərxananın birinci şöbəsi müdirliyinə digəri isə Bakı teleqraf müdirliyinə.

Əslində imza etdilər:

Posta və Teleqraf naziri:

Camo Hacinski

Dəftərxana baş müdiri: Blajevski

Əslinə mütabiqdir.

Kargüzər: Rəsul Rəhimli

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan radio mövqifi
tərəfindən alınmışdır)

(Bolşevik xəbərləri)

Hərbi əməliyyat

Şimali Dvinsk cəbhəsində kəşfiyyətçilərin müvəffəqiyyətli hərəkəti davam edir. Şenkursk rayonunda, Vaqa nəhri yanında əsgərlərin hücumu vardır. Düşmən inadlı müqavimət göstərməkdədir. Murman tərəfdə düşmən top atəşi altında Liji istasyonunun şimal-qərbində olan Kovboru işğal etmişdir.

Qərb cəbhəsində: Dvinsk tərəfdə düş-

mən təyyarələri Yakobştadt üzərinə bomba buraxmışdır. Vilna rayonunda bəzən müvəffəqiyyətli müharibələr olur. Dirisna səmtində əsgərlərimiz düşməni Dvina nəhrinin sol kənarına atmışlardır. Düşmən təzyiqaı altında əsgərlərimiz Desnanı tərək etmişlərdir. Borisovun 60 verst şərqində bir çox kəndlər əsgərlərimiz tərəfindən işğal edilmişdir. Bobrovsk səmtində də hücum davam edir. Bobrovskun 12 verst şimal-şərqində əsgərlərimiz düşmən təzyiqaı ilə bir qədər geri çəkilmşlərdir. Volın və Jitomir tərəflərdə müharibələr davam edir. Çerniqov rayonunda əsgərlərimiz Çerniqovun 45 verst cənubundakı kəndlərə çatmışlardır.

Cənub cəbhəsində: Baxmaç tərəfdə, Baxmaçın cənub-şərqində müharibələr davam edir. Sumsk səmtində əsgərlərimiz şiddətli müharibələrdən sonra Vorobanı tərək edib cənub tərəfdə müharibə etməkdədirlər. Obyansk rayonunda, Sudja cənubunda və Oboyanın şimal-şərqində müharibə davam edir. Ust Buzuluk cənubunda düşmənin böyük qüvvəsi ilə inadlı müharibələr olmaqdadır. Xopyor nəhri mənəsbində Luqanovski istasyonu əsgərlərimiz tərəfindən işğal edilmişdir. Cəbhənin başqa yerlərində təbədüllat [dəyişiklik] yoxdur.

Tsaritsın cəbhəsində

Əsgərlərimiz Tsaritsının 50 verst cənub-şərqində Uşakov[ka] rayonundadırlar. Cənub tərəfdə düşmənin böyük miqdarda olan qüvvəsi ilə müharibələr davam edir. Düşməndən əsir və bir xəndək topu ilə üç qutu güllə alınmışdır. Şipov istasyonu cənubunda düşmən böyük tələfat verib cənuba atılmışdır.

Orenburq-Daşkənd yolu

Qırmızı ordu Daşkənd dəstəsi ilə birləşmişdir. Orenburq-Daşkənd yolu açılmışdır.

Yunanıstanda

Beşlər Şurası İzmiri idarə etmək mandatını Yunanıstana vermişdir. İzmir ilə Misir haqqında Türkiyə ilə Yunanıstan arasında olan ixtilaf bərtərəf edilmişdir [aradan qaldırılmışdır]. Yunanıstan xüsusi paroxodlarının hamısının təxris edilməsini rəsmi surətdə elan etmişdir. Bu paroxodlardan müharibə zamanında əməliyyatı-hərbiyyə üçün istifadə edilirdi.

Balkanda

Serbiya və Romaniya kabinələrinin iş-təfəsi xəbərlərini verirlər. “Matin” qəzetəsi deyir ki, Serbiya və Romaniya heyətinin olmaması Mərkəzi Yevropa təzə idarəsinin möhkəmliyini xələldar edir. Bu axır vaxt Balkan millətlərinin ciddiyyət və fəaliyyət göstərmələri yeni müsadimələr [toqquşmalar] olacağını göstərir.

Əqsayi-Şərqdə inqilab hərəkatları

Əqsayi-Şərqdə [Uzaq Şərqdə] inqilab hərəkatları get-gedə artmadadır. Bu vaxta qədər təşkilatsız kəndlilər tərəfindən baş göstərən hərəkatı-inqilabcuyana [inqilabçı hərəkatlar] Yaponiya hökuməti tərəfindən basılaraq silahsız əhali qanlar içində boğulurdu. Şimdi isə kəndlilər Tayfunu gedib orada partizan dəstələri düzəltmişdir. Böyük bir qüvvəyə malik olan partizanlar dəmiryol xəttini təhdidat altında saxlamadadır. Yaponiya əsakininin [əsgərlərinin] partizanlarla müsadimə [toq-

quşma] vaxtı bulmuşdur. Üsyançılar bir çox dəmiryol körpülərini təxrib etmişlər. Xəttin təxrib edildiyindən bir neçə qatar dəərəyə yuvarlanmışdır. Partizanların başında Amur nahiyəsinin ərkani-hərb [qərrəgahı] durmuşdur. Ərkani-hərb tərəfindən “Fəhlə və kəndli” namında bir qəzetə daha nəşr edilməkdədir. Bizim qoşunların tutmuş olduğu gizli rapordan anlaşılır ki, getdikcə zabitlərin ruhu ölməkdədir.

(Bolşevik xəbərləri)

Hərbi əməliyyat

Şimal cəbhəsi: Şimali Dvina istiqamətində kəşfiyyətçilərimizin müvəffəqiyyətli əməliyyatı olmuşdur. Murman istiqamətində düşmən Kovboru işğal etmişdir.

Qərb cəbhəsi: Düşmən təyyarələri Kronştadt üzərində uçuşaraq bomba atmışlar. Lujsk-Qdov istiqamətində qənimət almışdır. Dvnanın sağ sahilini düşmən işğal etmişsə də, sol sahilindən onları püskürtməyə müvəffəq olmuşduq. Borisovun şimal tərəflərində qitəatımız [hərbi hissələrimiz] bir çox köylər zəbt etmişlərdir. Mogilyov şosesi boyunca müvəffəqiyyətli hücumlarımız genişlənməkdədir.

Türküstan cəbhəsi: Uralsk şiddətli müharibələrində düşmən böyük tələfata düşmüşdür. Aktyubin ətrafında süvari hissələrimiz düşməni əhatə edərək iki alay əsir almışlardır. Mitralyoz və arabalar qənimət alınmışdır. Berçoqur mövqifini [stansiyasını] işğal edərək 7 top, bir çox mühimmatı-hərbiyyə, 5 lokomotiv, 220 vaqon və başqa şeylər qənimətimiz olmuşdur. Tobol ətrafında müvəffəqiyyətlə irəliləyirik.

SÜLH ƏTRAFINDA**Sülh müahidəsi Amerika Senatında**

Vaşinqton – Xaric[iyy]ə İşləri Komissiyası sülh müahidəsinin [sazişinin] məzmununu və Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] projesini Senata təqdim etmişdir. Müahidə ilə birlikdə təqdim edilən təliqəyə [rəsmi məktuba] 45 qeyd və 4 cavab inzınam [əlavə] edilmişdir. Senator Lodj bəyan etmişdir ki, Avstriya sülh müahidənaməsinə Senat düşənbə [bazar ertəsi] günü baxacaqdır. Vilson Şantunqun yaponlara güzəşt edilməsini müdafiə edərək təbliğatda deyir ki, bu məsələ mənim əleyhimə müxalifət yapmasın gərək. Zira Fransa, İngiltərə və Yaponiya arasında əqd edilmiş gizli müahidə işbu güzəştə əvvəlcədən görmüş idi.

Qəzetələr Vilsonun əfəlinde [hərəkatlarında] ziddiyyət olduğunu qeyd edirlər. Zira Vilson İtaliya məsələsinin London etilafına [razılışmasına] Cəmahiri-Müttəfiqə [Birləşmiş Ştatlar] hökuməti iştirak etmədiyi üçün onu təsdiq etmədən imtina edir.

Qaradağ

Paris - Tittoni Klemanso ilə uzun bir müsahibədə bulunmuşdur. Bazar günü Parisə vürud edəcək [gələcək] Lloyd Corc ilə o, müsahibədə bulunacaqdır.

Qaradağ hökuməti Sülh Konfransına və Dövəli-Müttəfiqə [Müttəfiq dövlətlər] nümayəndələrinə, Avstriya sülh müahidəsinə imza edərək onları müstəsna etmələrinə qarşı etiraz etmişdir. Qaradağ hökuməti istida [xahiş] etmiş ki, dövəli-müəzzəmə [böyük dövlətlər] Qaradağın heysiyyət və hüququ bərpa edilməsi yolunda müzahirət [köməklik] göstərsin.

Sülh Konfransı

Liöndən xəbər verirlər ki, Lloyd Corc axşam Vilnoya gələcəkdir. Lloyd Corc Amerika nümayəndəsi Nolkol ilə Rusiya məsələsini, həmçinin Sülh Konfransının buraxılması məsələsini müzakirə etmişdir. Mövsuq [etibarlı] mənbələrdən xəbər verirlər ki, ingilislər Sülh Konfransının buraxılmasını bu şərtlə lazım görürlər: 1920-ci il yenidən dəvət edilsin və Amerika hansı əhali idarə edəcəyi, mandatı qəbul edib etməyəcəyini qəti surətdə həll etsin. Ancaq İngiltərə hökuməti Bolqariya-Macaristan müahidənamələri [sazişləri] imza edilməmiş Sülh Konfransının buraxılmasına mümaniat [manecilik] göstərəcəkdir.

Yunanıstanla Romaniyanın protestosu [su] münasibətilə sülh müahidənaməsi imza edilməsi təxir edilmişdir. Bir neçə gündən sonra sülh müahidənaməsi bolqarlara veriləcəkdir. Macarıstan sülh müahidənaməsi də hazırlanıb bitmək üzrədir.

Klemanso notası

Klemanso eylülün 11-də alman Verşay mürəxxələrinə [nümayəndələrinə] atıdiki [aşağıdakı] notanı vermişdir:

Dövəli-müttəfiqə və mötəlifə [Müttəfiq və razılışmış dövlətlər] tərəfindən 2 eylül [sentyabr] tarixli Almaniya hökumətinə verilən notada Almaniyanın Avstriyaya əlaqədar olan Məşrutəsi [Konstitusiyası] maddəsinin sülh müahidəsi şəraitinə müğayir [sülh sazişi şərtlərinə zidd] olduğu məsələsi göstərilmişdi. Eylülün 5-də Almaniya hökuməti cavab vermişdir ki, sülh müahidəsinə heç bir maddə müğayir olammas. Zira Məşrutədə daha bir maddə vardır ki “fövqəlzikr şəraitin sülh mü-

hidəsinə müğayir [yuxarıda qeyd edilən şərtlərin sülh sazişinə zidd] olamayacağı” qeyd edir.

Buna görə, Almaniya Məşrutəsini bir az təbdil etmək [dəyişdirmək] lazım gələcək.

Məsələn, alman ordusu ümumi mükəlləfiyyəti-əsgəriyyə [hərbi mükəlləfiyyət] ilə artırıla bilər. O zaman Dövəli-mötəlifə və müttəfiqə deyə bilərdi ki, Almaniya [ordusunun] miqdarını təhdid edər [məhdudlaşdırar] mükəlləfiyyəti-əsgəriyyəni mən’ [qadağan] edən sülh müahidəsinə müğayirdir. Almaniya hökuməti cavab verə bilərdi ki, Məşrutənin 178-ci maddəsi müahidənin xələdar ediləmməyəcəyini [pozula bilməyəcəyini] göstərir və təmin edir və ona görə şu maddə təbdil ediləmməz.

Əlbəttə ki, bu bir ehtimaldır.

Amma Məşrutənin 112-ci maddəsinə ki, bir nemsənin xaricə mühakiməsinə verilməməsinə təmin etmək istəyir, müdafiə etdikdə, müahidəyə qarşı gedir. Zira müahidədə açıqcasına göstərilmişdir ki, müharibə qanunlarını nəqz edənlər [pozanlar] xaricə mühakiməsinə verilməlidirlər.

Əcəba, bir az irəli müahidəni təntənə ilə imza edən Məşrutə müəllifləri müahidənin şəraitini bilməyirlərdimi?

Almaniya hökuməti elan edir ki, böylə davam edəmməz. Sülh müahidəsi əvvəlinci bir mövqe işğal etməlidir. Lakin Müttəfiqlər güman edirlər ki, Almaniya hökuməti bunların həpsini bir xüsusi vəsiqədə [sənəddə] qeyd edərək, Müttəfiqlər nümayəndələri hüsurunda imza edər və sülh müahidəsi qüvvəyə mindikdən iki həftə sonra təsvib [təsdiiq] edilir.

Sülh Konfransının münqəte olması [kəsilməsi]

Lloyd Corc Parisə gəlmişdir ki, gündəngünə gərginləşməkdə olan beynəlmiləl münasibəti tədilə müqtədir olammayan [düzəltməyə gücü çatmayan] Sülh Konfransının 1920-ci sənəyə kimi buraxılmasını təklif etsin.

QƏZETƏLƏRDƏN

General Denikin hökuməti

Mal mübadiləsi işlərindən ötrü Tiflisə gəlmiş olan Don hökuməti üzvü Uşakov Tiflisdə nəşr olan “Vozrojdeniye” qəzetəsi müxbiri ilə etdiyi müsahibəsində demişdir ki:

“Ən mühüm siyasi yeni xəbərlərdən bunu sizə söyləyə bilərəm ki, Dabravol ordusu ilə bir tərəfdən, Don və Terek oblastları ilə digər tərəfdən general Denikin nəzdində təzə bir hökumət təşkil edilməsi haqqında saziş hüsula gəlmişdir. Bu yeni təşkilata görə, general Denikin diktator elan edilib, hökumət heyətinə isə bolşeviklər alından alınmış hər bir oblast nümayəndəsi daxil olacaqdır. Kuban bir çox səbəblərə görə öz nümayəndəsinin təzə hökumət heyətinə daxil edilməsinə hələ razılıq verməmişdir. Lakin ola bilər ki, indiyə qədər Kuban ilə də saziş hüsula gəlmiş olsun. Tərəfeyn [tərəflər] arasında olan bu sazişə səbəb o olmuşdur ki, hakimiyyəti indiyə qədər tərəfimizdən etiraf [qəbul] edilmiş Kolçak hal-hazırda Moskvadan çox uzaqdadır. Amma Denikin isə Moskvaya yaxındır. Siyasi, həmçinin hərbi dəqiqələr bu hökumətin tezliklə Moskvada təsdiq və təhkim edil-

məsini tələb edə bilər. Hər halda, Don əsgəri nahiyyə sədri, eyni zamanda müsəl-ləh [silahlı] qüvvə baş komandanı general Sidorin Denikin layihəsini tamamilə qəbul edib, Don hökuməti izni ilə Denikin hökuməti təşkil edilməsi məsələsinə mülhəq olmuşdur [qoşulmuşdur].”

Bolşevizm təşviqatı

Bu axır vaxt Şura hökumətindən gələn bir çox agentlərin nüfuzu sayəsində Şanxayda bolşevizm təşviqatı artmaqdadır. Şanxay bir bolşevik mərkəzi halını almışdır. Buradan Çin hökumətinin hər bir yerinə bolşevizm təsiri sirayət etməkdədir.

Cahan müharibəsinin ümumi zərəri

Sülh Konfransı hesab etmişdir ki, Cahan müharibəsi, xüsusi adamların çəkdiqləri zərərdən başqa, bütün bəşəriyyətə 250 milyon dollara oturmuşdur. Bir tək İngiltərənin payına 50 milyon düşür.

Müttəfiqlər və Petlyura

Müttəfiq dövlətlər Petlyuradan tələb etmişlər ki, tezliklə Kiyevdən geri çəkilsin. Eyni zamanda Petlyura hökumətinə Qaliça əsgərlərinin tərksilah edilmələri və ya 1914-cü ilə qədər davam edən sərhədə çəkilmələri haqqında ultimatum göndərilmişdir.

Rus işlərinə müdaxilə edilməsinə qarşı

Beloostrov - Royter agentliyi London-dan xəbər verir ki, Qlazqoda vaqe olmuş Tred Yunionslar Konqresinə müzakirəyövmiyyəyə [müzakirə gündəliyinə] Parla-man komitəsinin bəyanatı dəxi daxil edilmişdi. Müzakirə əsnasında Smayli söylə-

mişdir ki, ixtilafın ən başlıca səbəbini təşkil edən Rusiya işlərinə müdaxilə etmək məsələsidir. Hökuməti istefaya məcbur etmək üçün xalqın bütün [olması] və əsbaba [səbəblərə] sarılması icab edir.

İranda ingilis himayəsi

Bolşevik qəzetələri yazırlar ki, İranda İngiltərə himayəsinə keçməsindən dolayı, Müttəfiqlərlə İngiltərə arasında soyuqluq əmələ gəlmişdir. Amerika və Fransa dövlətləri kəndilərini bu hərəkətdən təhqir olunmuş hesab edirlər.

Türküstanda

Samara - Türküstandan vürud edənlərin [gələnlərin] ifadətinə [ifadələrinə] nəzərən, Türküstan yolları mümaniətsizdir [maneəsizdir, açıqdır]. Ərzaq da lazımı qədər vardır. İran və Əfqanıstandan mal idxalına mümaniət edilməyir. Meyvə məhsulu bu il fəvqəladədir. Pambıq məhsulu 15 milyon puda qədər gözlənilir. Yanacaq yetişən qədər vardır. Bir neçə kömür və neft mədənləri işləyir. Yeddisuda qızıl (altun), Fərgan[ə]də mis-qurşun mədənləri işləyirlər. Əndican qəzasında cam emalatxanaları dəxi işləyirlər. Əhali içində mənsucat [toxuma; trikotaj] emalatı tərəqqi etməkdədir. Quru meyvə və dəri külli miqdarda yığılıb qalmışdır. Həyat Türküstanda adi hökmünü almışdır. Ağ qvardiya və quldurlar dəstələri təmizlənməmişdir. Şura hökumətinə hüsn-rəğbət göstərən əhali şura mərkəzlərinə bir çox baş mal verməyə hazırdır.

Petrovskda

Dabravollar Dağıstanı işğal etdikdən sonra camaata nə qədər əziyyət verdik-

ləri yazılmaqda və eşidilməkdədir. O cümlədən, bu günlərdə Əliyev Ağsa Əsəf nam [adlı] bir cavan Teymurxanşuradan Bakıya gələrkən Petrovskda kontrrazvedka əzası [əks-kəşfiyyat idarəsi üzvləri] onu tutub öz idarələrinə aparmışlar və vəsiqəsi olduğu halda həbs etmişlərdir. Eyni zamanda razvedka əzasından iki zabit ondan 30 min manat almışlar ki, bir saatdan sonra buraxsınlar. Lakin yenə buraxmayıb həbs etmək istəmişlərdir. Ağsa Əsəf öz tanışını miralay [polkovnik] knyaz Tuqanovu çağırırdıraq onun vasitəsilə həbsdən xilas olmuşdur. Lakin paroxoda əyləşdikdə digər razvedka əzası (o cümlədən birisi Bakıda sabiq iskəmə məntəqə pristavı) gəlib onu təzədən həbs etmək istəmiş və demişlər ki, 20 min manat verməsən paroxoddan düşürəcəyiz. Çox danışıqdan sonra, 13 min manat alıb buraxmışlardır.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

Xariciyyə nazirinin Parisdəki sülh heyəti sədri Əlimərdan bəy Topçubaşov və həman heyət əzası [üzvləri] [Məhəmməd] Məhərrəmov və [Məhəmməd] Hacınskinin ailələrinə veriləcək məbləğlərin verilməsi haqqındakı təqriri [rəsmi məktubu] istemasından [dinlənilməkdən] sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

1) Heyət sədri Əlimərdan bəy Topçubaşovun ailəsinə Məclisi-Məbusan sədri olduğu üçün nümayəndəlik maaşı ayda 5 min manat olmaq üzrə verilsin.

2) Məzkur [deyilən] heyət üzvü Hacınskinin ailəsinə Məclisi-Məbusan üzvü

olduğu üçün nümayəndəlik maaşı ayda 3 min manat olmaq üzrə, hökumət üzvü olduğu üçün mənzil kirayəsi 600 manat, cümlətanı 3600 manat verilsin.

3) Məzkur heyət üzvü Məclisi-Məbusan əzasından Məhərrəmovun ailəsinə məbusluq maaşı olmaq üzrə ayda 6 min manat verilsin.

1, 2, 3-cü maddələrdə göstərilən pul sülh heyəti məsarifəti üçün Xariciyyə Nəzarətinə buraxılan məbləğdən iyunun 1-dən etibarən verilsin.

* * *

Maliyyə və İqtisadiyyə Komitəsi sədrinin neft və neft məhsulunun azad satışı haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

1) Məruzə təsvib edilsin [bəyənilsin].

2) Ərzaq və Ticarət, Sənaye Nəzarətinə dövləti neftin çıxarılması tapşırılsın. Nəzarət bu barədə kəndi fəaliyyət layihəsini Vükəla Şurasına təqdim etməlidir.

* * *

Ticarət, Sənaye və Ərzaq nazirinin məmaliki-əcnəbiyyəyə [xarici ölkələrə] xammalın aparılması haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

2) Maliyyə Nəzarətinə, gələcək iclasa Batum və Bakı bazarı haqqında məlumat təqdimi tapşırılsın.

* * *

Maarif nazirinin Bakı Darülfünununun birinci rektor və dekanı təsdiqi haq-

qındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

Darülfünun Komisyonu tərəfindən intixab edilmiş Razumovskini və Şirokoroqorovu birincisi rektorluğa, ikincisi isə dekanlığa təsdiq etməli. [Aleksandr Mixayloviç] Levini dosent, [Nikolay Aleksandroviç] Dubrovskini isə tarix və ədəbiyyat şöbəsi dekanlığına təsdiq etməli.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Daxiliyyə nazirinin 25 ağustosdan Gəncə qubernatoruna verdiyi isticvaba [sorguya] cavabən qubernator xəbər verir ki, Novo-Bayəzid sancağının Göyçə gölü ətrafında Azərbaycan və Ermənistanla mübahisəli ərazidə bir çox müsəlman kəndləri mövcuddur ki, hüdudda duran erməni qoşun qitəatından [hərbi hissələrindən] bir çox əziyyətlər görürlər. Varlı müsəlmanların yaylaqlardan qayıtdıqlarından sonra, füqərə əhalinin əhvalı bir qədər də fənalaşacaqdır. Zira kəndilərini müdafiə üçün qüvvətləri yoxdur. Müsəlmanların mühafizəsi üçün əlbəttə ki, xüsusi bir mühafizə dəstəsi təşkil edərək həman köylərdə məskun etmək lazımdır. Əlavə, mərkəzlə əlaqədə bulunmaq üçün eyi yollar və teleqraf, telefon xətləri çəkməlidir.

Qubernator Xaçbulaq yolunu şoseləməyi lazım bilmişdir. Göyçə nəvəhisini [nahiyələrini] polis dairələri ilə telefon xətti ilə mərbut etməlidir [əlaqələndirmək lazımdır].

Qubernator cənabları Post və Teleq-

raf Nəzarətinə müraciətən polis müfət tişlikləri ilə Gəncəni telefon xətti ilə mərbut etmək haqqında təşəbbüsatda bulunmaqla, Daxiliyyə Nəzarətindən bu barədə müavinət etməyi rica etmişdir.

- Daxiliyyə Nəzarəti Türüq və Məabir Nəzarətinə [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyinə] müraciətən Xaçbulaq yolunun döşənilməsini rica etmişdir.

- Daxiliyyə Nəzarəti Zaqatal qubernatoruna bir təliqə [rəsmi məktub] göndərərək, yaşamaq üçün Ermənistanı gedəcək ermənilərin salamat getmələri üçün tədabir ittihazını [tədbirlər görülməsini] rica etmişdir.

- Tiflisə Ermənistan və başqa yerlərdən gəlmiş müsəlman qaçqınların əhvalı oraya göndərilmiş Ümuru-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] məmurunun məlumatına görə, olduqca ciddidir. Zira aclıq çəkirlər. Binaənileyh [ona görə], Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti Tiflis Milli Müsəlman Şurasına müraciətən rica etmişdir ki, təcili surətdə oradakı müsəlman qaçqınlarının miqdarı haqqında məlumat verilsin ki, onlar üçün iaşə məntəqələri güşadına [açılmasına] tədabir ittihaz edilə bilsin.

Ermənilərin yeni vəhşilikləri

Bakıda alınmış son xəbərlərə görə, Eçmiədzin qəzasında ermənilər külliyyətli surətdə müsəlman qırğınına başlamışlardır.

* * *

- Gəncə Nahiyə Müfəttişliyinə qaçqınlar və yetimlər üçün təcili surətdə tibbiyyə müavinəti təşkili tapşırılmışdır.

- Qazax qəzası xüsusi müvəkkili Qaraşarovun məlumatına görə, Ermənistandakı Qızıldərə və Güllü kənd nümayəndələri onun yanına gəlib xəbər vermişlər ki, ermənilər Babanişi köyündə 30 ev, Girədalıda 100 ev, Tolunabda 60 ev, Mehdixanlıda 25 ev, Gözəldərədə 30 ev təxrib etmişlərdir. Axırını köydən fəqət 7 ailə nicat tapmışdır. Binaənileyh, Qazax qəzasına külliyyətli surətdə qaçqınlar gəlir. Gəncə müfəttişliyinə Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti qaçqınları məskun etmək haqqında düsturüləmə [təlimat] verilmişdir.

Xariciyyə Nəzarətinin Məlumat şöbəsi

Erməni Teleqraf Acentəliyindən nəşət edən [yayılan] və Bakı qəzetlərində nəşr edilən xəbərlərə görə, Zəngəzur hadisatında Azərbaycan qoşunlarının iştirak etməsi denilir. Məlumat şöbəsi xəbər verir ki, işbu toqquşmalarda Azərbaycan qoşunları iştirak etməmişlərdir. Toqquşmalar fəqət müsəlmanlarla erməni əhalisi miyanında [arasında] olmuşdur.

BİR MÜXTİRƏ

Azərbaycan Cümhuriyyəti dövlətli Rəisi-vükəlası [Baş naziri] hüzzuri-alilərinə

Bununla bərabər, Müttəfiqin [Müttəfiqlər] Zaqafqaziya Baş komissarına verilən Sürməli, Milistan, Vedibasar, Şərur, Naxçıvan və Ordubad məsələsi bəyannaməsinin surətini hüzzuri-alilərinizə təqdim edərək, biz Cənubi-qərb Azərbaycan müsəlmanları ümumi ictimaiyyətinin [yığıncığının] müntəxəbləri [seçilmişləri] bəyan

və izhar edirik ki, daşnak məzalim [zülüm] və dəhşətləri altından təxlisini [xilasını] həmişə Azərbaycandan bəkləyib ümid edən əhali əxirən [axırda] kəndi ehtimam [səy] və qüvvəsi sayəsində çəkiləmməz vəziyyətdən xilasa müvəffəq olaraq, kamilən Azərbaycana mühləq olub [qoşulub] qovuşmağı arzu və istida [xahiş] etmişdir.

Həman fəvqədə məzkur [yuxarıda deyilən] ətraf müqəddəratı haqqında sizin müsyö Haskell ilə müzakirata girişməni öyrənərək, zati-alilərinizə ixtar edirik [xəbər veririk] ki, həman müzakirət əsasına əvvəlcə göstərdiyimiz bizim on fəsildən ibarət tələbatımızı daxil etməni öhdənizə vicdani bir vəzifə kimi tərəttüb edir [düşür].

Bununla belə, zati-alilərinizdən rica edirik ki:

1) Cinayət, sui-istimal, talanları, müxəddəratı-ismətlərinə [namuslu qadınların ismətlərinə] toxunub onların işgəncələrə düşür edilməsini, əhalini qətlə edib məskənlərini yəğmə və yurdlarını təxrib və təhriq etmək [yandırmaq] kimi fəcayeni [faciələri] və daşnak əşqiyası [quldurları] tərəfindən İrəvan müsəlmanları haqqında rəva görülmən qeyri və qeyri vəhşətləri tədqiq və təhqiqləmək üçün təşəkkül edəcək bitərəf təhqiqlə və istintaq komissiyası projesinə hərəkət verəsiniz.

2) Zəngəzur təriqi [yolu] ilə Naxçıvana yol açılmasına sərfi-məsai edəsiniz [çalışsınız, səy göstərsiniz]. Şu yolda mümaniyət [manea] təşkil edən başlıca olaraq strateji nöqtəyi-nəzərinə daşnakların müəlləh etdiyi [silahləndirdiyi] üç – Kərcivan, Meğri və Astazor köyləridir.

3) Geri çağırılmış [Məhəmməd] xan Təkinski əvəzinə bilatəxir [dərhal] İrəvana siyasi nümayəndə göndərsiniz.

4) Erməni dövləti torpaqlarında əqəliyyətdə [azlıqda] olan müsəlmanları – hansılar ki təqibata məruz qalmışlar – Azərbaycana köçürmək üçün iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunasınız.

Cənubi-qərb Azərbaycan müsəlmanları ümumi ictimaiyyətinin sədri: Əli Səbri Qasimov
Həmvətənlər sədri: (imza)
Heyət üzvü: (imza)
9 eylül 1919, Tiflis

ƏCAİB ŞƏHƏR

Hamımız biliriz ki, dünyanın uclarına, qütblərinə yaxın yerlərdə, Afrika içlərində, Avstraliya adalarında qəribə adətli qövmələr, əcaib şəhərlər, çeşid-çeşid siniflər, insanlar var. Lakin mənim bəhs edəcəyim əcaib şəhər öylə qaranlıqlarda, iraqalarda, bucaqlarda deyil.

Bu şəhər dünyanın ən gözəl və lətif ölkələr[in]dən birinin tam mərkəzində, işlək ticarətli bir dəmiryolun yaxınlığında, bərkətli, gəlirli, sulu, xoş günəşli, gen bir vilayətin göbəyindədir. Şəhərin mədəni təsisatına, gimnaziyalarına, bələdiyyə bağçalarına, klublarına, krujoklarına, mehmanxanalarına, gen və müntəzəm küçələrinə, avtomobil ilə gəzişlərinə, söhbətlərinə, iddialarına, uxajivətlərinə [modabazlarına], klublarında, mehmanxanalarındakı məşğuliyyətlərinə, sairə və sairələrinə baxanda tam bir avropalı.

Şəhərin özünə gəldikdə, əcəba, təbiət buraya nə bəxş etməmişdir?!

Soyuq, bol sularımı, lətif ağaclarımı, bərkətli, gen torpaqlarımı, üst tərəfində yaylaq dağalarımı, alt səmtində dəmiryollarımı, dörd tərəfində hər cür bağlar, bağçalarımı? Həpsi, həpsi burada hazır, həpsi burada artıqlığına mövcud.

Heyf ki, bu qədər təbii nemətlərlə, bunca mədəni təsisatla bərabər bu şəhərin sakinlərində əcaib bir təbiət var ki, bu bəlkə Avstraliya şəhərlərində də yoxdur.

Bu təbiət isə – **əsla işiq sevməmələridir.**

Bu şəhərin gündüzü nə qədər günəşli, işıqlı isə, gecəsi də bir o qədər qaranlıqdır, zülmətdir.

Burada axşam saat 6-7 oldumu, hər kəs yerində mıxlanmalıdır. Hər kəs evində oturub qapısını bərk qapamalıdır.

Bu şəhərdə polisə uçaştokları belə axşamdan qapılarını öylə bərkidirlər ki, rüşvətlə belə açdırmaq çətin.

Bu şəhərdə igid istərəm ki, gecə gəzə bilsin. Çünki nə qədər bağırsan, nə tərəfə getsən, bir polisə adamı görəmməzsən.

Həm zil qaranlıqda polis heç bir kəsi görəmməz, tanıyamaz ki, bir şey eyləsin.

Bu səbəbə burada polislər dəxi öz-gələri kimi gecələri ya evlərində yatır və ya ağalarının dallarınca kluba gedib qapıda qarovul çəkirlər.

Klub dedim də, yadıma gəldi.

Buranın klubuna qulluqçularla oraya yaxın olanlar gəlir. Uzaqdan faytonla tək-tük gələnlər olursa da, bunlar öz “fatihə”lərini qabaqca oxumuş avaralardır.

Klubun qapısına yaxınlaşanda mütləq qəlbinizə qorxu, vücudunuza bir titrətmə düşər. Çünki qapının hər iki tərəfində bir çox tüfənglərin, şaşkaların parladığını görürsünüz. Və birdən öylə xəyal edirsiniz ki, klubu basqın eyləmişlər və sizi də tutub soyacaqlardır.

Qorxa-qorxa içəri girib soruşanda ki: – Balam, bu nə xəbər, bu milisiyalar niyə yığıblar?

O saat dostunuz anlayacaqdır ki, şəhərə təzə gəlmişsiniz və gülə-gülə sizə:

– Çaxılacaq bir zad yox, hər axşam böylədir. Bunlar hökumət və polisə adamlarının qarovullarıdır, – deyəcəkdir.

Ol vaxt [o vaxt] anlırsınız ki, şəhərin qaranlığı nə qədər yamanlıqlar, nə dərəcədə qanunsuzluqlar törədir.

Anlırsınız ki, polisə qulluqçuları belə qorxularından tək başlarına kluba gələ bilməyirlər.

Gecənin təbii qaranlığına, yolların hər iki tərəfində düzülən yekə çinar ağaclarının qorxunc halətləri əlavə edilincə, insan özünün şəhərdə deyil, dərin bir meşədə olduğunu hiss edir kimi olur.

Əcəba, bu şəhərdə heç elektrik bilməzlərmi sualı bəlkə yadınıza gəlir.

İştə, əcaiblik də əsl burasındadır. Əsl burasındadır ki, bu yekə şəhərdə üç-dörd yerdə elektrik stansiyaları olduğu halda, şəhər gecələri zülmət içindədir.

Şəksiz, heç bir şey səbəbsiz deyil. İşiq gecələri camaat üçün nə qədər xeyir isə, bələdiyyə və polisə qulluqçuları üçün o qədər zərərdir.

İşiq bələdiyyə rəis və qulluqçuları üçün zərərdir. Çünki gündüz qonaqlığa, gəzməyə manedir. Bir-iki saat ona baş qoşmaq lazım. Gecələri isə məşğuliyyətə ge-

dəndə görülür, duyulur. Səlaməti-ləzzət isə qaranlıqdadır.

İşiq polis qulluqçuları üçün də fəna-dır. Çünki gecələri küçələrdə post-qaroval əylətmək, oğruları görüb tutmaq, uçaçtolara müraciət edənlərin işini görmək zəhməti, şəhər və camaat xidməti üçün xəzinədən məvacib alan yüzlərcə milisiyaların ağalar aşpazlığından, nökrçiliyindən, qapıçılığından çıxarımaq qorxusu var.

* * *

Bu şəhərin əcaib halı tək qaranlığı deyil. Burada çox şey əcaibdəndir.

Məsələn, vaxtilə böyük xərc qoyulub meydana gələn şəhər, yəni camaat bağı viran buraxıldığı halda, onun yanı başında xırda bir yer kirayə edilib gülüstana çevrilmişdir.

Çünki burası gecələri mühafizlərlə gələn ağaların əyləncə və məşğuliyyət yeridir. Buradan camaata bir xeyir yox.

Ümum camaat istirahəti üçün yapılan bağlar, binalarda isə bayquşların seyr və cövləngahı olmuşdur.

İctimai həyatın, ümumi seyir və əyləncələrin, gəzişmələr, görüşmələr, tanışmaların yerində burada ağladıcı hallar, qəmli gecələr, məşəqqətli günlər, ümitsiz səhərlər, küskün axşamlar, bezgin insanlar var.

Hələ qadınlar həyatı millətə bir çox rəhbərlər, hökumətə xeyli başçılar verən bu böyük şəhər üçün çox fəna.

Bu şəhərdə gündüz belə rahat gəzəmməzsəniz. Çünki diqqət etməzsəniz, ayağınızın altına rast gələn qarpız və yemiş qabıqları sizi birdən yerə sərə bilər.

Bu şəhər çox da hünərsiz, adsız şəhər deyil. Hökumət rəisi, Məclisi-Məbusan rəisi, Ədliyyə rəisi, məbusanın mühüm bir qismi təbiətən feyzli, bolca, “gencə” olan bu şəhərin övladındandır.

Ümid ki, özgə yerlərə işiq verən bunca xeyirli övlad öz ocaqlarının bu cür qaralmasına riza, ağzıbağlı camaata cəfa verməzlər.

Ümidvar

Yazandan sonra:

Eşitdiyimə görə, hər şeyi bolca və “gencə” olan bu şəhərin bələdiyyə idarəsi, qulluqçularının məvacibi üçün hökumətdən iki milyon borc istəyirmiş.

Əlif

15 Sentyabr MÜNASİBƏTİLƏ!

Öylə ya, bir gün bundan əqdəm [qabaq] tarixi-yövmi-salyaneyi-nicat [qurtuluşun ildönümünün tarixi], vətən xilas, bütün əhali şən-şatır, hər kəsdə yeni bir həyat başlamışdı. Demək, ağır zəncirlər, dəmir pəncələr, qanlı ökçələr [daban] qırılmış, dağılmış, əzilmiş, hətta üzərindən bir sənə keçmişdi belə.

Nə yalan söyləyəlim, biz bununla müftəxiriz [fəxr edirik].

Fəqət məst, məğrur, mütəhəyyir [çaşqın, özünü itirmiş], mütəkəbbir [təkəbbürlü] deyiliz. Çünki bu bizim haqqımız, qəsb olunmuş bir hüquqi-sərihimizdi [açıq-aşkar, şübhəsiz haqqımızdı].

Artıq bundan böylə də daim qan, ölüm, yanğın, amirlik peşində qoşanlar, sıxılmadan hələ istilacuyana [istilaçı] li-

sanlarla bizə sərzenişlərdə bulunan şarlatanlar onu eyi [yaxşı] bilsinlər ki, zətən azərbaycanlılar bütün mənlikləri ilə yaşamağa ləyaqət göstərmiş, çor-çocuq, böyük-küçük, qadın-erkək, cavan-ixtiyar, ümumiyyətlə məscidlərdə diz çökərək tanrılarına yəmin etmişlər ki, artıq kölə olmaqdan, boyunduruq altında yaşamaqdan bıqmışlar, usanmışlar.

Ta bir sənə bundan əqdəmə gəlincəyə qədər vücudumuzda əmilmədik qan, üzvümüzdə [orqanlarımızda] yaxılmadıq heç bir hüceyrə, heç bir izan [inam, etiqad], ölkəmizdə yixılmadıq heç bir xanım buraxılmadı.

Bir sənə bundan əqdəmə gəlincəyə qədər çəkdiyimiz ciddi iztirablar o qədər əzəmət və ülvyyəyə [böyüklüyə] malik; zavallı millətin duşi-nəhifinə [zəif çiyinə] yüklənmiş bəri-giran [ağır yük] o qədər təhəmmülfərsa [dözülməz] bir siqlətə [ağırılığa] malik idi ki, umuzlarımızda [çiyinlərimizdə] belə heç bir tab-taqət qalmadı.

Artıq yetər.

Bunu bizə hamiyi-bəşəriyyət, timsali-ədl və ədalət olan müsyö Vilson həzrətləri 11 şubat [fevral] 1918 tarixli bəyannameyi-mərufunda [məşhur bəyannaməsində] səhifeyi-tarixə qızıl (altun) hüruf [hərflər] ilə yazılmağa şayəstə [layiq] bulunan şu “Hökumətlərin aralarında artıq əhali və vilayətlər heyvanat sürüləri və şətrənc [şahmat] taxtasının daşları kimi qəsb və mübadilə olunammaz” kimi sözlərlə etiraf etmiş, bir cümlə ifadəsi ilə bütün bizim kimi uzun sənələrdən bəri məğdur miləl və əqvama [haqsızlığa məruz qalmış millətlərə və qövmələrə] istiqbalda [gələcəkdə] təqib edilməsi lazım gələn salim [doğru] yolları göstərmişdir.

Ona nəzərən:

Biz azərbaycanlılar bütün Avropa və Amerika miləl və düvəli-mütəməddinəsina [mədəni millətlərinə və dövlətlərinə] bağırır, elan edir və deyirik ki, bu gün azərbaycanlılar vaxtilə Fransa əziminədən [böyüklərindən] birinin Cəzair münasibətilə Əncüməni-Danişdə [Elmlər Akademiyasında]: “Bir qövüm üçün bir məmləkətə malik olmaqdan ziyadə, hüsn-idarə məzhər qılmaqdır [yaxşı bir idarə, hökumət meydana gətirməkdir] ki, bu bir mərifət, bir məxfərətdir [fəxrdir, öyünüləsi işdir]” kimi həkimanə [hikmətli] sözlərini kəndimizə düstur edinmiş;

Qayəməz – hər dürlü təlqinatdan [təlqinlərdən] azadə qalmaq, icraati-adilənə [ədalətli işlər] və əf’al və hərəkəti-durbinnəməz ilə [uzaqgörən iş və hərəkətlərimizlə] bütün cahanın diqqətini cəlb edəcək dərəcədə istiqlala layiq olduğumuzu bildirmək;

Amalımız – Azərbaycan, ancaq Azərbaycan, fəqət azərbaycanlıların səadət, rəfahət, səlamətindən başqa hər dürlü təşəbbüsəti-xəyalpərəstanədən varəstə [uzaq] olmaq;

Əfkarımız – əsaslı projelər təhtində [altında, daxilində] yalnız islahati-daxiliyyəməz ilə aludə bulunmaqdır.

Mövcudatımıza toxunulmayınca qəddər, əbəncədd [dədə-babadan] mülki-məşrumuz [qanuni mülkümü] olan müəzzəz [əziz, qiymətli] torpağımızın hüdudu təcəvüz olunmayınca qəddər Azərbaycan milləti, hər hankı bir millət olursa-olsun, özlərinə qılinc çəkməməyə əhd etmişdir.

Çünki:

Bütün miləl və əqvamla qeyri-qabili

tərif bir raddədə [tərifəgəlməz bir dərəcədə] dostanə bir siyasət təqib, bütün məsaisini [səylərini] təmirati-daxiliyyəsinə həsr edəcəyinə qəti qərarını vermiş və bunu bilfeil [əməli surətdə] isbat etmişdir.

Bu gün Azərbaycanda göstərilən tərəqqi, təali [yüksəliş] mühəyyirül-üquldur [heyvətəmizdir].

Bu gün Türkiyə, Rusiya, Trakiya, Afrika, Balkanlar, daha doğrusu, bütün Avropa hələ qan, hələ atəş, hələ ölüm, cürm [təqsir, suç], cünhə [günah, qəbahət], cinayət, yangın, vəlhasil, tamamilə anarşi içərisində bərbad, bir mənbeysi-fitnə-fəsad kəsilməşkən, fəqət biləks [əksinə] ölkəmiz olduqca abad, əhalimiz sülh və sükun içrə səadətlərə müstəğrəq [qərəq olmuş], vəziyyətlərindən tamamilə dilşad dırlar [ürəkləri şad dır].

Ölkəmiz və ölkəmiz əhalisi heç bir vaxt ömürlərində bu qədər əmnü aman [əmin-amanlıq] üzü görməmiş, millətin üzü heç bir vaxt bu qədər içindən gülməmişdi.

İştə, Avropa və Amerika miləl və düvəli-müəzzəmə və mütəməddinəsindən [böyük və mədəni millətlərindən] yaşamağa bu qədər ləyaqət kəsb etmiş [qazanmış] və bunu bilfeil icraati ilə göstərmiş olan bütün Azərbaycan millətinin diləkləri şudur ki, hökuməti-müəzzəmə [böyük dövlətlərin hökumətləri] Sülh Konfransında mövcudatımızı rəsmən təsdiq edəcək və yaxın zamanlarda müqəddəratımızı ümidimizə müvafiq həll etməklə ümum Azərbaycan millətini şad edib Avropanın ədalətinə inandıracaqdırlar.

Əli Əlif Əliyev

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Cəmiyyəti-Xeyriyyədə

Varid olmuş ianələr:

İttifaq məscid[i] nümayəndəsi Mikayıl Hacı Baxış oğlu cəmiyyətə toplanmış 4609 manat 50 qəpik ianə cəm edib vermişdir və Qasım bəy məscidi nümayəndəsi Molla Ruhulla [Hacıabdullazadə] 771 manat 80 qəpik vermişdir.

- 47 nəfər Səlanik [Saloniki] qaçqınlara Cəmiyyəti-Xeyriyyə gündəlik məxaric üçün 2500 manat vermişdir.

- İdarəmizdə alınan məlumatlara görə, nə cəhətdən isə bu iki aydan bəri Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə verilən ərizələr əncamsız qalıb sahiblərini intizarda buraxmışdır.

Posta şöbəsinin qapanması

Hacıkənddə olan müvəqqəti posta şöbəsi qapanmışdır.

Bələdiyyə İdarəsinin fəaliyyəti

Səşənbə [çərşənbə axşamı] günü sentyabrın 16-da nədən ötrü imişsə, Bələdiyyə tərəfindən Malakanski küçədə, Krasnovodski küçənin yaxınında bütün küçə genişliyində bir dərin xəndək qazılmışdı. Gecə olduqda xəndək hasarsız və qaranlıqda qalmışdır. Gecə saat 9-da bir fayton sürətlə gedərkən həman xəndəyə düşmüşdür. Atların ikisinin də qoşumları qırılıb xəndəyə düşdülər. Camaat və polis məmurları toplanıb biçərə atları Bələdiyyə İdarəsinin tələsindən çıxarmağa məşğul oldular. Atların birini asanlıqla çıxarılsa da, ikincisinin çıxarılması bir çox zəhməti bais oldu.

Tiflis parası

Bir nəfər Pantelim Diladze (konduktor) Mixaylovski küçədə iki nəfər müsəlmana 5 min manat Tiflis parası satmış. Qiymət üstündə uyuşmamaları cəhətdən alıcılar paranı kağız arasında sahibi Diladzeyə vermişlərdir. Bunlar qaib olduqdan sonra məlum olmuş ki, naməlumlar sahibinə kağız içində para əvəzində bükülmüş kağız vermiş imişlər.

Yangın

Sentyabrın 14-də gecə saat 2-də Malı Morskoy və Bondarnı küçələrin küncündə olan Vartan Teryezsisovun konfet fabrikinə tüstü trubasından od düşmüşdür. Yangını itfaiyyə [yanğınsöndürmə] dəstəsi söndürmüşdür. Yangından fabrikaya 10 min manat zərər toxunmuşdur.

Körpüdə

Səşənbə günü sentyabrın 16-da İrana gedən “Feniks” adlı gəmidə Dövləti Müdafiə Komitəsi xidmətçisi Seyidhəsən bir nəfər sərnəşindən 640 gümüş manat tutmuşdur. Məzənnə ilə tutulmuş pul 20 min manata qədər edir.

Tamojnada

Beynəddəvair müşavirəsində [idarələr arası müşavirədə] bir qaç tamojna məsailini [məsələlərini] müzakirə etdikdə qərar vermişdirlər:

1) Hər bir müsəlman sərnəşini bir canamaz (xalça) namaz qılmaq üçün kəndisi ilə götürə bilər.

2) Sərnəşinləri aramaq ancaq sərhəddəki istasyonda lazımdır.

3) Sabiqdəki kimi sərnəşinlərdən axtarışdan əvvəl nə yük var soruşması lazımdır.

4) Sərnişinlər gizlətdiyi əşyanı müsadirə etmək.

5) Malları müsadirə etdikdə bəratül-qövl [protokol] yazmaq lazımdır.

Sərhəddən dışarı mal çıxarılması haqqında

Sərhəddən dışarı çıxarılan mallar haqqında bir çox suallar varid [daxil] olmağa görə, Maliyyə-İqtisad Komitəsində qərar verilmişdir ki:

1) Sərnişindən “Qərarından artıq mal götürməmişən ki?” soruşulması öz gücü ilə baqi [yerində] qalır.

2) Sərnişinlər qərarına qədər özləri ilə götürdükləri ərzaq bilaücrət [pulsuz] və gömrüksüz buraxılmalıdır.

3) Hüdudundan artıq götürülmüş ərzaq üçün icazə lazım gəlməyib, ancaq gömrüyünü almaqla buraxılacaqdır:

I. Miqdarları göstərilməmiş mallar;

II. Qalan əşyadan hər nəfər üçün un 10 girvənkə, düyü bir pud, səbzə bir pud, quru meyvə bir pud, çay bir girvənkə, qənd 5 girvənkə, peçenyə 5 girvənkə, konfet 5 girvənkə, kəbə 2 puda qədər və manufaktur 25 arşın.

Şu məzkur [deyilən] malları hər bir sərnişin kəndisi ilə biicazə olub da, gömrüksüz götürə bilər. Ev əşyası götürüldükdə fərş bir puddan fəzlə götürülə bilər.

4) Sərnişinlər axtarıldıqda, gizlətdiyi əşya müsadirə olunacaqdır.

Varid olmuş mallar

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarətinin İstatistik Şöbəsi verdiyi məlumata görə, sentyabrın 16-nda şu mallar Bakıya varid [daxil] olmuşdur:

Taxıl 31.556 pud, ələfiyyat [yem] 19.

200 pud, kartof 611 pud, pambıq 2.516 pud, manufaktur 131 pud, emal olunmuş qoyun dərisi 443 pud, çiyid 3.098 pud, qoyun yunu 7.637 pud, şəkər 602 pud və odun 19.750 pud.

* * *

Bu gün saat 5-də Şahski caddədə 3-cü rüşdiyyə məktəbində türk müəllimlərinin ümumi və təcili iclası olacaqdır. Müəllim əfəndilərdən rica olunur ki, qüsuruluq etməyib şu məclisə təşrif buyursunlar.

Müzakirə olunması məsələlər:

1) Sədrin istefası;

2) Qurultay verən paranın kimə verilməsi barəsində;

3) Məkatib [məktəblər] şöbəsinə bir nəfər nümayəndə intixabı [seçilməsi].

AZƏRBAYCANDA

Xankəndində Qurban bayramı

Bayram günü Xankəndində olan süvari və piyada alayları kazarmanın qabağında vaqe olan vüsətli düzə cəm olub, alay komandanları, zabitlər və əsgərlərimiz, cümləsi üzlərində bəşəşət [şadlıq] əsəri olduğu halda, komandanlar hər bölüyə bir qoyun həman məhəldə [yerdə] hazırladıq namaza şüru olundu [başlandı].

Molla Məhəmməd Həmzəzadə cənabları imamət edib, piyada alayının imamı Mirzə Əli cənabları ilə dağ topçu alayının mollası Mirzə Cəlal cənabları da namazın duaların[i] oxudular.

Namaz tamam olan kimi Molla Məhəmməd kürsiyi-xitabətə çıxıb müxtəsərcə bir nitq irad etdi [söylədi]. Bu Qurban bayramı biz müsəlmanlara fərz olduğu məhəldən [yerdən] başlayıb, tövzih [izah] edə-edə əsgərlərin ruhlarını yüksəltdirən sözlərlə hüzzarı [orada olanları] məmnun etdi.

Bədəhu [sonra] qurbanlar zəbh edilib [kəsilib], komandanlar, zabitlər və əsgərlər bir-biri ilə müsəfihə edib [görüşüb, əl sıxışib] öz mövqelərinə getdilər.

Saat 12 radələrində Şuşa tərəfindən və ətraf kəndlərdən dəvət olunmuş erməni və müsəlmanlar piyada və süvari alaylarının rəsmi-keçidində isbati-vücut [iştirak] etdilər. Bir gözəl surətdə rəsmi-keçid olub, çağırılmış qonaqları alay naçalnikini hazır olunmuş süfrəyə dəvət etdi.

O halda Mirzə Əli cənabları erməniləri bir yerə cəm edib müxtəsərcə bir nitq irad etdi. Bizim hökumətin kimsə ilə büğz [kin, nifrət], ədavəti olmamağın, həmişə sülh, müsəlimətlə [əmin-amanlıqla] rəftar etməyini bəyan etdi. Qonaqlar süfrəyə hazır olub, artıq-artıq rizalıqlarını izhar edib, Azərbaycan hökumətinin davami-bəqası [əbədi olması] duasında bulundular.

Sübh general-qubernator Xosrov bəy [Sultanov] cənablarının qardaşı Sultan bəy [Sultanov] həzrətləri Xankəndində olan əsgərlər üçün 50 rəs [baş] qoyun şəfqət edib göndərdiyi məlum oldu. Döbarə komandanlar həman qoyunları bölüklərə təqsim edib [paylaşdırıb], 12 zilhiccə Xankəndinin bir verstliyində olan Ağa körpüsü mövqeyində vaqe olan Kərim bəy Mehmandarovun bağına səya-

hətə gedib, əsgərlərimiz çox bəşəşətlə rəqs edə-edə saat 4 radələrində öz kazarmalarına övdət etdilər [qayıtdılar].

Allah təbarəkə [Uca Allah] əsgərlərimizə gülər üzvlə nəzər edənləri və onların ruhunu yüksəltdirən müsəlmanları, ələ-xüsus Sultan bəyi və qardaşı Xosrov bəyi yer-göy bəlasından hifz eylesin.

Amin, ya Müin.

Mirzə Məhəmməd Həmzəzadə

Şuşadan

(xüsusi teleqraf)

Qarabağ məsələsinin sülhlə həll edilməsi Cəbrayıl qəzası əhalisi tərəfindən məsruriyyətlə [sevinclə] qarşılanmışdır.

Qəza qaimməqamının [qəza rəisinin] raportuna görə, Hadrut, Arakül və Seyidli ermənilərinin nümayəndələri müsəlmanlar tərəfindən çox dostanə bir tərzdə qəbul edilmişlərdir. Erməni nümayəndələri şərəfinə Qaryagin, Qaraküləh və Cəbrayıl müsəlmanları tərəfindən ziyafətlər kəşidə edilmişdir.

Hər iki millət nümayəndələri irad etdiyi [söylədiyi] nitqlərində müəssiranə təatiyi-əfkarda [fikir alış-verişində] buluna-raq yek-digərlərinə izhari-etimad etmiş [bir-birlərinə etimadlarını bildirmiş] və Azərbaycan hökuməti himayəsi altında sülh və müsəlimətlə [əmin-amanlıqla] qardaşcasına yaşamağı bir-birlərinə vəd etmişlərdir.

General-qubernator: X. Sultanov

Göyçaydan

Həmin sentyabr ayının 6-da Qurban bayramı münasibətilə bayram görüşü tərtib olunmuşdu. “Müsəvat” firqəsi tə-

rəfindən xüsusi dəvətnamələrlə çağırılan zəvatlardan [şəxslərdən] qəza qaimməqamı [qəza rəisi] və bəzi məmurlarla, əşxasimötəbərindən [mötəbər şəxslərdən], ruhanilərdən isə fəqət qazı Mirmahmud ağa cənabları təşrif gətirmişdilər.

Haziruna [orada olanlara] bir stəkan çay verilib, ibtida [əvvəla] qaimməqam cənabları Cümhuriyyətimizin övzasına [vəziyyətinə] dair bəzi məlumat verib, millətimizdə ittihad [birlik] və ittifaq olarsa, inşallah, Cümhuriyyətimiz hər bir afatdan məhsun [qorunmuş] və günbəgün rubə-tərəqqi olar [üzünü tərəqqiyə çevirər; inkişaf edər].

Bədəhu qazı cənabları ixtisarən müfid [faydalı] moizələrlə camaatı elmə, ittihadə nəsihət etdilər.

“Müsavat” tərəfindən firqənin sədri Hüseyn bəy Paşabəyzadə cənabları şöbənin xüsusunda bəzi izahatda bulunub və “Müsavat” firqəsi namından hazirunu təbrik edib, zimninə [dolaylı yolla] şöbənin bu vaxtda ianə qəbul etməyin[i] işarə etdilər. Dərhal siyahı üzü ilə 3.200 manat ianə toplandı.

Dübarə qaimməqam cənabları nitqə başlayıb buyurdular: Keçən il Qafqaz müsəlmanlarının nə payədə [nə dərəcədə] təhlükədə olduğun türk qardaşlarımız eşidib bir qədər qəhrəman əsgər, qəyur [qeyrətli] zabidləri ilə bərabər neçə aylar gecə və gündüz fəvqəladə zəhəmat [zəhmətlər] ilə yol gəlib, artıq dağlar, daşlar aşılıb imdadımıza yetişdilər, ta ki bizim canımızı, dinimizi, namusumuzu rəhmsiz, xunxar [qaniçən] düşmənlərin gülləsinə sipər edib, şirin canlarından keçib, islamlıq qanı ilə vuruşub, millət və din yo-

lunda artıq şəhidlər verib, biz Qafqaz müsəlmanlarını amansız düşmənlərin ölüm çəngəlindən [caynağından] xilas etməyə getdilər. Amma təəssüfənə, həman türk qardaşlarımızın şühədalarından [şəhidlərdən] dörd nəfər – ikisi zabit, ikisi əsgər olmaqla bərabər Göyçayımızın filan həyətinə müvəqqəti dəfn olunub qalıblar.

Şimdi bizə vacibdir o şəhidlərin cənazələrini həman həyətdən ixrac etməyə aparaq, şəhər qəbiristanında dəfn edib və qəbirlərinin üstün[ə] məqbərə tikdirib daimi bir nişangah qoymaq.

Hazirun qaimməqam cənablarının bu gözəl fikrinə afərinxan olub [afərin söyləyib], hər bir cəhətlə bu barədə hazır olmaqların[i] arz etdilər. Qaimməqam cənabları Göyçay qəzalarına məmurlar göndərüb həman sentyabr ayının 9-nda qəryə [kənd] kəndxudaları və neçə nəfər ağsaqqallarından Göyçayda hazır olmaqların[i] camaata bildirdi. Beləliklə, məclis xitam oldu.

“Müsavat” tərəfindən elannamələr yazılıb tingələrə yapışdırıldı ki, sentyabr ayının 9-nda ki camaat divanxana qabağına cəm olsunlar. Xülasə, vaxti-möv’udda [vəd edilmiş vaxtda] qəryələrdən kəndxudalarla bərabər bəzi ağsaqqallardan Göyçayda hazır oldular.

Bazar əhli tamamən dükanların bağlayıb şühədaların qəbirləri olan həyətin qabağına cəm oldular. Qəbirlər nəmiş olub, şəhidlərin bədəni çürüyüb, fəqət sümükləri qalmışdı. Həman sümükləri iki dənə ağdan tikilmə kisələrə qoyub və hər kisəni bir tabuta qoyub camaatın çiyində, qabaqda mollalar zikr deyə-deyə, şəhər qəbiristanına aparıldı. Tabutlar ha-

zır olunmuş qəbirlərin güzərində [yolunda] qoyulub 20 nəfərdən ziyadə gənc zabidlər və hökumət məmurları, kazak dəstələri, şəhər mühafizə əsgərləri və yetim çocuq əsgərləri nizam ilə hər dəstə bir tərəfdə səf bağlayıb durdular. Camaat isə bir tərəfdə durdular.

Qaimməqam həzrətlərinin təklifi ilə qazı Mirmahmud ağa cənabları camaata xitabən buyurdular: Qardaşlar, bu qənşərimizdə duran cənazələr sahibi bizim türk qardaşlarımızdan iki zabit və iki əsgərlərdirlər. Həmin bu qəyur qəhrəmanlar öz vətənlərindən gəlib burada bizim yolumuzda öldülər. Əvət, öldülər və lakin bizləri diriltildilər!

Qazı cənablarının bu minval suznak kəlimatından [təsirli, ürək yandıran sözlərdən] camaat artıq mütəəssir olub, çox adamların gözlərindən biixtiyar əşki-həsərət cari olurdu [həsərət gözyaşları axırdı].

Sonra qaimməqam həzrətləri bir müfəssəl nitq irad etməyə başlayıb camaata təklif etdi ki, bir qədər ianə versinlər, ta ki həmin şühədaların üstündə bir layiqli nişangah tikilsin. Dərhal kənd yüzbaşısı və ağsaqqallardan siyahı üzü ilə 19.400 manat pul cəm oldu və qərar olundu, bazar əhlindən siyahı üzü ilə divanxanaya çağırılıb ianə istənilsin.

Axırda cənazələr dəfn olunub dualar oxundu, camaat dağıldı.

İnsafən qaimməqam cənablarının bu təşəbbüsü şayani-təqdir və təhsindir [təqdirə və alqışa layiqdir]. Eşitdiyimə görə, genə kəndlərdən külli ianə gəlməkdədir.

*“Müsavat” idarəsinin baş katibi:
Məşhədi Məhəmməd Sadiqzadə*

NƏSİB BƏY YUSİFBƏYLİNİN İSTEFASI ƏTRAFINDA

Məktub

I
Müdiri-möhtərəm əfəndidən rica olunur ki, bu bir neçə kəlmə sözlərimizi “Azərbaycan” qəzetəsinin bir guşəsində dərc etsinlər.

Biz İçərişəhər Qəssablar Təşkilatı “Azərbaycan” qəzetəsinin 274-cü nömrəsində Rəisi-vükəla [Baş nazir] möhtərəm Nəsim bəy Yusifbəyli əfəndinin istefa verdiyini oxuyub xeyli qəmgin və mükəddər olduq [kədərlandıq]. Öylə vətən, millət yolunda çalışqan bir vücudun bizim üçün nə qədər lazım olduğunu bilərək və fəaliyyətini təqdir edərək, o vücudun istefasının qəbul edilməməsinə qəzetə vasitəsilə rica edirik və Parlaman əzaları [üzvləri] əfəndilərdən həm bu barədə kömək etmələrini təmənnə edirik.

*İçərişəhər Qəssablar Təşkilatı sədri:
İbrahim bəy Abdullazadə*

II
Möhtərəm müdir əfəndi, rica olunur ki, bu bir neçə kəlmə sözlərimizi “Azərbaycan” qəzetəsinin bir guşəsində dərc edəsiniz.

Baqqallar Təşkilatı “Azərbaycan” qəzetəsinin 274-cü nömrəsində Rəisi-vükəla möhtərəm Nəsim bəy Yusifbəyli əfəndinin istefa verdiyini oxuyub, nəhayət dərəcədə mükəddər olduq. Vətən, millət yolunda böylə çalışqan bir vücudun işləməsi nə qədər xeyirli olduğunu bilib, onun fəaliyyətini nəzərə alaraq, istefasının qəbul edilməməsinə qəzetə vasitəsilə

rica eylərək və Parlaman əzalarından istefanın qəbul edilməməsini təmənnə edirik.

*Baqqallar Təşkilatı tərəfindən:
Sədr (imza)*

GÜRCÜSTANDA

General Baratov və general Odişelidzeyə edilən sui-qəsdin təfəsilatı

Eylülün 13-də gündüz saat 12-nin yarısında Dabravol ordusu Zaqafqaziya nümayəndəsi general Baratov və general Odişelidze Qolovinski prospektlə avtomobildə gedərkən İtaliya heyəti xəstəxanası qarşısında iki cinayətkar tərəfindən avtomobilə doğru iki bomba atılır. General Baratov və general Odişelidze fəvvrən [təcili] Mixaylov xəstəxanasına götürülməklər. Şofer isə partlayışdan həmin oradaca ölür. Cinayətkarlardan biri gizlənməyə müvəffəq olub, ikincisi isə qaçdığı yerdə qətl edilir. Məqtul [ölən] cinayətkarın ötdədən bəri milis tərəfindən axtarılan bolşevik Elbakidze olduğu bilinmişdir.

Tiflis qəzetəsi müxəbirinə zabit tərəfindən verilən məlumata görə, general Baratova edilən sui-qəsd aşağıdakı qərar üzrə icra edilmişdir:

Eylülün 13-də gündüz saat 12-nin yarısında Vera enişində 20 nömrəli avtomobildə gedən general Baratov və Odişelidzeyə Raçin [Raça] qəzası əhli bolşevik Elbakidze tərəfindən iki bomba atılmışdır. Bombaların biri avtomobilin altında, ikincisi də avtomobilin dal tərəfində partlamışlardır. Partlayışdan şofer

qətl edilib, generallar isə baş və ayaqlarından yaralanmışlardır. General Baratovun yaraları general Odişelidzenin yarısından ağırdır. Hər iki yaralanmış generala İtaliya xəstəxanasında tibbi müavinət edilərək Mixaylov xəstəxanasına aparılmışlardır.

Cinayətkar Elbakidze bombanı atdıqdan sonra Kür nəhri tərəfə qaçdıqda milis əfradı [nəfərləri] tərəfindən qətl edilmişdir.

General Baratov hər iki ayağından və başından yaralanmışdır. Onun yaraları təhlükəli deyildir. General Odişelidze başından yaralanmış və onun da yarası möhkəm [təhlükəli, öldürücü] hesab edilməyir.

General Baratov və Odişelidzeni N. N. Jordaniya, N. V. Ramişvili, general Gedevanov, V. Djumeli və bir çox qeyriləri iya-dət etmişlərdir [yoluxmuşlar, onlara baş çəkmişlər].

Partlayışın qüvvəsi o qədər böyük imiş ki, şəhərin ta uzaq hissələrində eşidilmişdir. Avtomobilin parçaları on sajn-larca ətrafa səpələnmişdir. Vera enişində və Korqanov küçəsində olan evlərin bütün camları qırılmış və teleqraf, telefon, elektrik məftulları zərərddə olmuşdur.

Tiflis mətbuatı işbu hadisəni müzakirə edərək yazır ki:

“Bu vəhşiyana qətl kimə lazım idi? Kəndi amali-məl’ənatkarənalərinə [lənatə gəlmiş amallarına] yetişmək üçün günahsız insanların qanını tökməyin mənası nə imiş? Biz hələ bilməyirik ki, bu cinayətin müşəvviqləri [təşviq edənləri] kimdirlər. Ancaq o bizə yəqindir ki, eylülün 13-ndə edilən sui-qəsd Cümhuriyyətimizin düşmənləri tərəfindən icra edilmişdir. Biz ümid edirik ki, axır zamanlar Cümhuriy-

yətimiz daxilində başlanmış düşmənanə və müfəttinanə [fitnəkarca] hərəkətlərin mənbəyi nəradə olduğunu hökumətimiz aşkar edər. Bu babda Gürcüstan hökumətinə demokratiyanın [xalqın] xüsusi bir müzahirət [köməklik] göstərməsi də lazımdır.”

Gürcüstanda qatar soyğunçuluğu

Sentyabrın 15-də Batumdan Bakıya hərəkət edən sürət qatarı Kobuleti [i] ilə Natanebi arasında saat 12-nin yarısında Gürcüstan hüdduna müttəsil [bitişik] bulunan körpünün üzərindəki yol quldurlar tərəfindən pozulmuş və son sürətlə gələn qatar yolunu kəsəmmədən pozulmuş yolu aşıb, lokomotiv körpünün altına düşmüş və parçalanmışdır. Vaqonlar isə bir-birinin üzərinə girmiş və orada yığılmış bulunan odunların sayəsində vaqonlar dayanmışdır.

Fəqət əsl faciə bundan sonra başlamışdır. Əvvəla, qatarın dörd bir tərəfini mühasirə edən 30-a yaxın gürcü quldurları qatardan olacaq silah atışına qarşı hazır bulunaraq atəş açmışlar və ilk qurşun ilə bir milisioneri yerə sərmişlərdir. Qatarda bulunan milisionerlər və sərnisinlər silah istemal etmənin [işlətmənin] təhlükəsini anlayaraq təslimə məcbur olmuş və əşqiyalar [quldurlar] da qatara girmişlərdir.

Girən əşqiya əllərində tapança və berdanka olduğu halda para toplamağa başlamışlar. Hər adamın üzərində ayrı-ayrı təhərriyat [axtarış] yapılarq bir çoxları da berdanka ilə döyülmüş və hər adamın hər nə qiymətli əşyası varsa, alınmışdır.

Bu surətlə gecə saat 2-yə qədər soyğun davam edib 400 adam sərvət namı-

na heç bir şey əllərində qalmadığı halda quldurlar hakimiyyətinə ərzi-itaət etmişlərdir. Vaqonda fransız heyəti yüzbaşı müsyö L. də bulunmuş, otuz min manat Nikolay parası və tapançası alındıqdan sonra çox söyülmüş, döyülmüş və təhqir edilmişdir. Soyğunçuluqdan hasil olan yekun 5 milyona yaxındır.

Qatar sabahleyin saat 7-yə qədər orada qaldıqdan sonra Batumdan və Samtredidən imdad vaqonları gəlmiş, fəqət quldurların heç birisi görülmüş tutulmamışdır. Yolçular bir digər qatara köçürülərək bu surətlə Tiflisə və Bakıya gəlmişlərdir.

Gürcüstan hökuməti dəmiryollarına zirehli vaqonlar göndərmiş, quldurlar təcavüzündən qatarları mühafizə etməyə iqdəm etmişsə [təşəbbüs göstərmişsə] də, yenə həmin gün Kutais ilə Tiflis arasında digər bir qatar kamilən [tamamən] soyulub eyni fəlakətə uğramışdır.

Denilə bilər ki, Gürcüstanda qatar soyğunçuluğu ümumi bir keyfiyyət almış.

Soyulanların arasında Azərbaycan Parlaman əzasından [üzvlərindən] Əhməd Həmdi Qaraağazadə dəxi varmış.

ERMƏNİSTANDA

Ermənistan Parlamanında Eser [Sosialist inqilabçılar] fraksiyasının istizahı [sorgusu]

Parlaman rəisi cənablarına.

Aşağıdakı istizahı Daxiliyyə naziri həzrətlərinə təqdim etməyinizi xahiş ediriz.

Nazir həzrətlərinə məlumdur ki, bu axır üç həftə müddətində Ermənistan

Cümhuriyyəti daxilində İrəvan, Eçmiədzin və Sürməli uyezdlərində bir çox müsəlman kəndləri, məsələn, Paşakənd, Təkərli, Qoruxgünə, Övləlx, Tayşurux ictiməsi, Ağverən, Dəlilər, Nurnus, Əlibəy, Arzakənd ictiməsi, Canfəda, Kərimarx, Axcaarx, İydəli, Qarxun, Eçmiədzin uyezdi, Kolanıarx, Aralıq və bir çox başqa kəndlər müsəlman əhalisindən “təmizlənilib” qətl və qarət edilmişlərdir.

Məhəlli [yerli] məmur nəinki bu vəhşiliklərə mümaniət [maneçilik] göstərmişlər, hətta özləri belə qətl və qarətdə iştirak etmişlərdir.

Bu hadisələr məhəlli əhaliyə ağır təsir bağışlamışdır. Onlar bu hadisələrə və bu qanunsuzluğa ikrahla baxıb öz qonşuları [ilə] sülhlə yaşamaq arzusu ilə, cəzasız qalan müqəssirlərin mühakimə edilmələrini və onlara cəza verilməsini tələb edirlər.

Hərgah bunlar hamısı Daxiliyyə nazirinə məlumdursa, bu qanunsuzluqların və təcavüzətin rəf [aradan qaldırılması] və dəf edilməsi üçün nə kimi tədbirlər görmüşdür?

İstizahı təcili hesab etməlidir.

Ermənistan Parlamanının Sosial-revolusioner fraksiyası

TƏKZİB

Möhtərəm müdir əfəndi!

Təhti-idarəni [rəhbərliyiniz altında] nəşr olunan qəzetdə Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarətinin şu izahatını dərc etməyiniz rica olunur:

“Zarya” qəzetəsinin 15 sentyabr tar-

ixli 7-ci nömrəsində qeyd edilmişdir ki, “Mövsuq [etibarlı] məlumatlara görə, bu günlərdə əcnəbi məmalikə [xarici ölkələrə] göndərilən 10 vaqon un tutulmuşdur. Həman unu aparmaq üçün lazım gələn imzalarla icazənamə verilmiş imiş.”

Bu xəbər münasibətilə Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti özünü borclu bilir bəyan eyləsin ki, həman malın tutulması barəsindəki binagüzarlığı [sərəncamı] Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti özü etmişdir. Çünki Nəzarət unun aparılması üçün icazə verməmişdi. Nəzarətin gömrükxanadan etdiyi tələb üzərinə təqdim edilən şəhadətnamədən anlaşılır ki, həman malın aparılması üçün gömrükxanaya pişnihad [təqdim] edilmiş olan vəsiqə saxta imiş. Bu iş Bakı İstinaf Məhkəməsi müddəyi-ümumisinə [Bakı Məhkəmə Palatası prokuroruna] verilmişdir.

Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri müavini: Yusifəli Əliyev

TEATRO [VƏ] MUSIQI

Cümə günü, sentyabrın 19-da Hökumət Teatrosunda axşam Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən məhərrəmülhəram ayı vürudu [gəlişi] münasibətilə axırıncı dəfə olaraq mütəntən [təntənəli] bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır “Leyli və Məcnun” operası. Məcnunun rolunu ifa edəcəkdir Hüseyinqulu Sarablı. Biletlər indidən satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaq axşam saat 9-u yarısında.

ELANLAR

Xəzər dənizində posta, sərnişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çərşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çərşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gaz və geri

17-ci körpüdən çərşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənqulu-Bəndər Gaz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdən pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

7-178

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazizadə

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyati-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

7-321

Qaliçələr [xalçalar]

Əldən, ələlxüsus evlərdən qaliçələr alı-

ram. Telefon nömrə 26-51. Hər gün saat 10-dan 2-dək və 6-dan 7-dək.

9052

Doktor M. İ. Lurye

Əmrəzi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bəndərinin küncündə, yolu Bəndəridən, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

Arvad diş həkimləri Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarırlar. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

10218

Berlin Darülfünunu doktoru S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

Doktor

Hacı Fətulla Ağəlizadə

Daxiliyyə və canda olan mərəzlərə və həmçinin uşaqlara məxsus azarlara müalicə edir. Mərizləri [xəstələri] hər gün səhər saat 7-dən 10-ədək və axşam saat 4-dən 7-yədək qəbul edir. Adres: Şamaxı küçəsində 14 nömrəli evdə. Telefon 19-27.

9016

Diş həkimi
Semyon Aronoviç Kaqan
(18 il xarici məmləkətdə
təcrübə almış)

Təzə işlər və yaxşı materiallardan işlər qəbul edilib hazırlanır. Qəbul olunur səhər saat 9-dan 1-ədək; axşam saat 4-dən 6-yədək.

Ünvan: Ofiserski küçə, nömrə 4, Nikolayevski küçənin küncündən ikinci ev.

9046

Doktor
Əliheydər Allahverdiyev

Naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Hər gün səhər saat 8-dən 9-ədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. İçəri şəhər Bolşoy Minaretski küçə, nömrə 1. Bağın qarşısında. Telefon nömrə 36-21.

9051

Diş həkimi S. İ. Koblnitskaya

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişlərə müalicə edir, kauçuk və qızıl üzərində dişlər qayırır. Vorontsovski, nömrə 12, Poçtovı küçənin küncündə. Telefon 22-17.

9026

Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Telefonu küçə, nömrə 6.

7444

Diş həkimi B. M. Şternin

Voronsovski küçə, nömrə 22, Karantinninin küncündə. Telefon nömrəsi 48-15.

Dişlərə müalicə olunub doldurulur, kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırılır, dişlər ağrısız çəkilir. Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Qiymətlər münasibdir.

9060

Elan

Ümuma elan olunur ki, Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti tərəfindən Bakı müalicə-xanalarına ağ və yara bağlayan materiallar verilir. Həmin materiallar ərzi-hal [ərizə] vermiş müalicəxanalara Hacı Zeynalabdin Tağıyevin fabrika skladından buraxılır. Bəzi müalicəxanalar bu materialları almışlar. Almamış olan müalicəxanalar isə ərzi-hal ilə Nəzarətə müraciət edə bilərlər.

T-254

Müdir:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Kinoteatr “Renessans”

səh. 285. “Emilio Kapoççi”: qəzetdə soyadı təhrif edilmişdir.

“Pate qardaşları” [«Братья Пате»]: Fransız kino şirkəti “Pate”nin [“Pathé”] Moskva şöbəsi. XX əsrin əvvəllərində kinofilmlər istehsalı və xarici ölkə filmlərinin Rusiya ərazisində yayılması ilə məşğul olmuşdur.

Elan

səh. 286. “Maliyyə naziri: Ə[li]ağa Həsənov”: qəzetdə nazirin imzası “A. A. Həsənov” kimi getmişdir.

Sülh ətrafında

səh. 289. “Senator Lodj”: soyadı qəzetdə təhrif edilmişdir.

“Vilno”: İndiki Vilnüs şəhəri (Litvanın paytaxtı və ən böyük şəhəri). 1918-ci ilə qədər Vilna, 1919-1939-cu illərdə Vilno adlanmışdır.

Qəzetlərdən

səh. 291. “Tred Yunionslar Konqresi”: Həmkarlar İttifaqları Konqresi [Trades Union Congress] nəzərdə tutulur.

səh. 292. “Teymurxanşura”: İndiki Buynaksk şəhəri. Rusiya Federasiyasının tərkibində Dağıstan Respublikası Buynaksk rayonunun inzibati mərkəzi.

“Petrovsk”: Dağıstanda, indiki Mahaçqala şəhərinin köhnə adı.

Vükəla Şurasında

səh. 292. “2) Maliyyə Nəzarətinə, gələcək iclasa...”: bu qərarın 1-ci maddəsi qəzetdə getməmişdir.

Əcaib şəhər

səh. 295. “əsla işıq sevməmələridir”: bu sözlər tünd şriftlərlə yığılmışdır.

səh. 297. “...məbusanın mühüm bir qismi təbiətən feyzli, bolca, «gencə» olan bu şəhərin övladındandır”: dirnaq içində yazılan və ərəb əlifbasına görə “Gəncə” kimi də oxuna bilən sözlə, müəllif, “Gəncə” şəhərinə işarə etmişdir.

“Əlif”: imza yerindəki “əlif” hərfi “Ümidvar”ın baş hərfidir; ərəb əlifbasında “Ümidvar” sözü “əlif” hərfi ilə başlayır.

Bakı xəbərləri

səh. 299. “İttifaq məscidi”: Bakıda, indiki Əjdər bəy məscidi nəzərdə tutulur.

“Malakanski”: Bakıda, indiki Xaqani küçəsi.

“Krasnovodski”: Bakıda, indiki Səməd Vurğun küçəsi.

“Mixaylovski”: Bakıda, indiki Əziz Əliyev küçəsi.

“Malı Morskoy”: Bakıda, indiki Süleyman Ələsgərov küçəsi.

“Bondarnı”: Bakıda, indiki Şəmsi Bədəlbəyli küçəsi.

səh. 300. “Şahski caddə”: Bakıda, indiki Mirzə Fətəli küçəsi.

Azərbaycanda

səh. 301. “12 zilhiccə”: burada tarix hicri təqvimlə verilmişdir; 12 zilhiccə 1337-ci il miladi təqvimlə 8 sentyabr 1919-cu ilə uyğundur.

“Müin”: “yardım edən, kömək edən” deməkdir; dualarda “hər kəsə yardım edən” mənasında işlədilir və Allah nəzərdə tutulur.

Nəsim bəy Yusifbəylinin
istefası ətrafında

səh. 303. “274-cü nömrəsində”: qəzetdə səhvən “624-cü nömrəsində” getmişdir.

Gürcüstanda

səh. 304. “Qolovinski prospekt”: Tiflisdə küçə; indiki Rustaveli prospekti.

“Eylülün 13-ndə gündüz saat 12-nin

yarısında”: qəzetdə “eylülün” yerinə “iyulun” getmişdir.

“Vera enişi”: Tiflisdə küçə; indiki Mixail Cavaxişvili küçəsi.

“Korqanov küçəsi”: Tiflisdə küçə; indiki Leo Kiaçeli küçəsi.

səh. 305. “berdanka”: Berdan tüfəngi; təkətlən tüfəng növü. Amerikalı odlu silah ixtiraçısı Hayrem Berdanın [Hiram Berdan] şərəfinə adlandırılmışdır. Rusiya imperiyası ərazisində XIX əsrin ikinci yarısından XX əsrin ortalarına qədər istifadə edilmişdir.

Bazar, 21 sentyabr 1919-cu il, nömrə 278

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 25 zihiccatül-haram sənə 1337. 21 eylül 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə oktyabr ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 5 rublə, axırncı səhifədə sətri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

SİRK “MODERN”

Yekşənbə günü sentyabrın 21-ndə 1919-cu ildə böyük bayram tamaşası Demo-Kazo və Vintsentso qardaşlarının qastrolu və məşhur rəqqas neqr Qarinin çıxışı.

Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş mübarizəsinin 84-ncü günüdür.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: təzə varid olmuş pəhləvan Yermak – Arnold.

2-nci: Naməlum – Oleynikov.

3-ncü: Raqenbaum – Əhmədov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

9067

ELAN

Paroxod Səhmdaran [Səhmdarlar] Cəmiyyəti “Rus” bununla elan edir ki, sentyabr ayının 22-də saat 12-də 25-ci körpüdən “Mariya” paroxodu sərnəşinlər və yük ilə Astaraya və Ənzəliyə gedəcəkdir.

9061

ELAN

Azərbaycan Dəmiryol İdarəsi bununla elan edir ki, Merkurievski və Mixaylovski küçələrin küncündəki 1-4 nömrəli Azərbaycan Dəmiryolunun Bakı şəhər stansiyası dəmiryol və su ilə yük göndərməkdən ötrü hər cür komisyona, aklad [vergi] və tamojna işlərini qəbul edir. Yük göndərmək üçün müfəssəl məlumat verir, Batuma məktubat göndərməyi qəbul edir, bundan əlavə, sərnəşinlər üçün əlavə komisyona haqqı ilə hər qatarlara plaskart ilə biletlər satır. Birinci klas bileti və plaskartı üçün 12 rublə, ikinci klas üçün 10 rublə, üçüncü klas üçün 7 rublə komisyona haqqı alınır. Kassa hər gün saat 9-dan 2-dək, bayram günləri isə saat 9-dan 12-dək açıqdır. Şəhər stansiya telefonu nömrəsi 29-97. Çornı-qorod skladı telefonu 14-57, şəhər skladı isə Merkurievski küçə Hacıyevin evindədir.

T-261

ELAN

Azərbaycan Dəmiryol İdarəsi bununla elan edir ki, həmin sentyabr ayının 24-dən 1919-cu ildə cümə və bayram günlərindən başqa saat 10-dan Bakı yük stansiyasının 11-ci skladından hökumətin 19-